

Avrupa Birliği'nin Rusya-Gürcistan ve Rusya-Ukrayna Çatışmalarına Karşı Tutumu: Almanya ve Fransa'nın Liderlikleri

Approach of the European Union Towards the Russian-Georgia and the Russian-Ukraine Conflicts: Leaderships of Germany and France

Yusuf AVAR¹

Öz

Amaç: AB üye devlet sayısı ve karmaşık kurumsal yapısından dolayı AB karar alma mekanizmasında çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Karar alma mekanizmasında yaşanan bu sorun, AB'nin kendi bölgesinde şahit olduğu çatışmalara karşı gösterdiği tutumu da etkilemektedir. Aynı problem AB içinde liderlik sorununu da doğurmaktadır. Bu iddiayı sağlam temellere dayandırmak için çalışma AB'nin Rusya ile yaşadığı sorunları incelemeyi amaçlamaktadır.

Tasarım/Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmış ve örnek olaylar üzerinden (Rusya-Gürcistan Çatışması ve Rusya-Ukrayna Çatışması) AB'nin liderlik anlayışı incelenmiştir. Bu çalışma derleme makale niteliğindedir ve literatür inceleme tekniği kullanılmıştır.

Bulgular: Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Gürcistan ve Ukrayna yönlerini Rusya'dan ziyade Batıya ve özellikle de AB'ye dönmüşlerdir. 2008 yılında da Gürcistan, Güney Osetya ve Abkhazya bölgelerinden kaynaklanan sorunlardan dolayı Rusya ile direk karşı karşıya kalmıştır. Fransa AB içinde Rusya'ya karşı ortak tutumda AB içinde liderlik etmiş olsa da istenilen başarı sağlanamamıştır. Ukrayna ise 2013 yılının sonlarında ise özellikle Kırım ve Donbas bölgelerinden dolayı da Rusya ile çatışma yaşamıştır. Bu krizde AB içinde liderliği Almanya üstlenmiş ama istenilen başarı yine de sağlanamamıştır. Kendi yakın çevresinde etkili olmayan AB'nin uluslararası politikada aktörlüğü bu durumlardan dolayı oldukça tartışılmıştır.

Sınırlılıklar: Rusya, Gürcistan ve Ukrayna ile çeşitli sorunlar ve çatışmalar yaşamıştır ve bu durum AB'nin kendi güvenliği içinde tehdit oluşturmaktadır. Bu yüzden örnek olayların sadece Rusya-Gürcistan Çatışması ve Rusya-Ukrayna Çatışması olması çalışmanın sınırlarıdır.

Özgünlük/Değer: Araştırmanın özgün değeri; Fransa ve Almanya'nın liderlik anlayışını incelemesi ve buradan hareketle AB'nin Rusya-Gürcistan Çatışması ve Rusya-Ukrayna Çatışmasında liderlik anlayışını incelemesidir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Aktör Olarak AB, Rusya-Gürcistan Savaşı, Rusya-Ukrayna Savaşı, Almanya ve Fransa

Abstract

Purpose: Due to the number of EU member states and its complex institutional structure, the EU has various problems in decision-making procedure. The problem of decision-making procedure also affects the attitude of the EU towards the conflicts which EU has witnessed in its region. The same problem raises the problem of leadership within the EU. In order to base this claim upon solid foundations, the study aims to examine the EU's problems with Russia.

Design/Methodology: Qualitative research methods has been used and the leadership understanding of the EU has been examined through case studies (Russia-Georgia Conflict and Russia-Ukraine Conflict). This study is a review article and literature review technique has been used.

Findings: After the collapse of the Soviet Union, Georgia and Ukraine have turned their face to the West, especially to the EU, rather than Russia. Georgia faced with the attacks of Russia in 2008 due to the problems arising from the regions of South Ossetia and Abkhazia. Although France led the EU in a common policy towards Russia, the desired success could not be achieved. And Ukraine had a conflict with Russia especially due to the Crimea and Donbas regions in the end of 2013. In this crisis, Germany took the lead within the EU, the desired success could not be achieved yet. The EU could not prevent the Russia-Georgia War, as well as the Russia-Ukraine War. Because of these situations, the EU's acting in international policy, which is not effective in its immediate vicinity, has been highly debated.

Limitations: Russia has experienced various problems and conflicts with Georgia and Ukraine, which poses a threat to the EU's own security. Therefore, the fact that the case consists of Russia-Georgia Conflict and Russia-Ukraine Conflict are the limitations of the study.

Originality/Value: The original value of the research is to examine the EU's understanding of leadership in the Russia-Georgia Conflict and the Russia-Ukraine Conflict by examining the leadership understanding of France and Germany.

Keywords: The EU as a Global Actor, Russia-Georgia War, Russia-Ukraine War, France and Germany

¹ Öğr. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Dış İlişkiler Koordinatörlüğü, yusufavar@kilis.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8507-9579

1. GİRİŞ

AB yapısı itibari ile ulus devlet ve uluslararası örgütlerin özelliklerini taşımakla beraber ulus üstü özellikleri de içinde barındırmaktadır. Bu özellikler AB'yi nevi şahsına münhasır (*sui generis*) bir hale getirmektedir. AB üyesi ulus devletler kendi rızaları çerçevesinde birçok yetkisini AB'ye devretmişlerdir. AB iklim değişikliği ve insani yardım konularında dünyada öncü bir rol oynamaktadır. Ancak savunma, eğitim ve sağlık gibi konularda yetki devri sınırlı kalmıştır. AB üyesi devletler bu konularda egemenliklerinin zarar göreceği düşüncesinden dolayı çoğu zaman bu konularda yetki devrine sıcak bakmamışlardır. Bu yüzden de bu konularda AB üye devletleri oldukça söz söyleme yetisine sahiptir.

27 devletten oluşan AB genişleme ve derinleşme politikasına devam etmektedir. Genişleme politikaları sayesinde sınırları genişleyen AB yeni komşulara da sahip olmuştur. Üye ülkelerin gelişimi AB içinde temel amaçlardan biri olsa da bu ülkelerin gelişimi AB dışı çevre ülkelere de bağlıdır. Örneğin Rusya göz önüne alınmadan bölge güvenliğin tam olarak sağlanması çok zordur. Çünkü Rusya'nın çok köklü bir tarihsel geçmişi ve şu anda da önemli bir gücü bulunmaktadır. Soğuk Savaş döneminde dünyanın iki süper gücünden biri olan ve aynı zamanda BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi olan Rusya, bazı AB ülkeleriyle pek hoş olmayan ilişkiler içerisindedir. Ayrıca Rusya hem kendi coğrafyasında hem de uluslararası arenada etkinliğini kaybetmek istememektedir.

AB üyelik perspektifi haricinde de yakın çevre ülkeleriyle çeşitli ilişkiler geliştirmiştir. Gürcistan ve Ukrayna'nın da parçası olduğu Doğu Ortaklığı buna bir örnek teşkil etmektedir. Gürcistan ve Ukrayna devletleri Sovyet Birliği'nin dağılmasından sonra Rusya'dan ziyade Batıyla daha özeldir ise AB ile ilişkileri geliştirme çabası içerisine girmişlerdir. AB'de bölgede cazibe merkezi hali sonucunda kendi değer ve normlarını yaymak için bu ülkelerin çabasına karşı kayıtsız kalmamış ve bu ülkelere karşı olumlu adımlar atmıştır. Ancak Rusya bu gelişmelere pek sıcak bakmamıştır.

Gürcistan ve Ukrayna devletleri 2000'li yılların ortasında yaşadığı politik değişikliklerinden dolayı görece farklılıklar barındırmaktadır (Gürcistan'da 2003 yılında Gül Devrimi yaşanırken, Ukrayna'da 2004 yılında Turuncu Devrimi yaşanmıştır.) (Delcour & Wolczuk, 2015). Avrupa Birliği ve Gürcistan'ın yakın ilişkisi, Temmuz 2016'da yürürlüğe giren ve siyasi birlik ve ekonomik entegrasyon için çabalayan Derin ve Kapsamlı Serbest Ticaret Alanını içeren AB Gürcistan Ortaklık Anlaşmasına dayanmaktadır. AB Gürcistan toprak bütünlüğüne tam destek vermiş aynı zamanda siyasi diyalog, iş birliği ve yardım programları sayesinde de güçlü, bağımsız ve müreffeh bir Gürcistan'ı desteklemeye kararlıdır. Ukrayna devleti de AB için öncelikli bir ortaktır. AB Ukrayna'nın bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve egemenliğini desteklemiş ve Ukrayna ile AB'yi birbirine yakınlaştırmak, daha derin siyasi bağlar, daha güçlü ekonomik bağlar ve ortak değerlere saygıyı teşvik etmek için 2014 yılında Derin ve Kapsamlı Serbest Ticaret Alanı'nı içeren Ortaklık Anlaşmasını imzalamıştır (European Commission, 2020).

AB'nin yapısından dolayı çoğu araştırmacı sürekli şu soruları sormaktadır: AB küresel bir aktör müdür? AB küresel bir aktör değilse, uluslararası politikada nasıl küresel aktör olabilir? AB'nin kendi varlığı ona uluslararası ilişkilerde aktör özelliği veriyor mu? Bunlara ek olarak, AB içinde liderlik sorununu da görmek gerekmektedir. AB'nin liderlik konumunu kim taşımalıdır ya da başka bir deyişle AB'ye kim liderlik etmelidir: AB kurumları mı, Almanya ve Fransa gibi üye devletler mi, liderler (Kurumların veya devletlerin başında olan kişiler) mi, ya da üye devletler ve AB kurumları bir araya gelerek iş birliği içinde ortak mı hareket etmeli?

Yapılan bu çalışmanın kapsamı değerlendirildiğinde tüm bu sorulara cevap vermesi imkansızdır. Çalışma çerçevesinde Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna ülkeleri ile yaşadığı sorunlar üzerinden AB içerisinde önemli rol oynayan iki büyük güç olan Almanya'nın ve Fransa'nın liderlik davranışları incelenecek ve bu sayede AB içinde yaşanan liderlik krizindeki eksiklikler değerlendirilecektir. Rusya'nın bu iki ülkeye ile karşı karşıya kalmasında hiç şüphesiz bu ülkelerin yönünü batıya çevirmesi başka bir ifade ile de NATO ile geliştirilen iyi ilişkiler sebep olmuştur. Çalışmanın ana argümanı AB'nin aktörlüğünün küresel olarak istenilen seviyede etki doğurmadığıdır. Daha etkili bir şekilde küresel aktör olabilecek AB yakın çevresinde ve dünya politikasında daha çok söz sahibi olabilir ve istediği sonuçları daha kısa sürede ve etkin bir şekilde gerçekleştirebilir. Çalışmanın girişinden sonra ikinci bölümünde kavramsal çerçeveyi oturtmak amacıyla AB'nin küresel

aktörlüğü konusu açıklanmıştır. Üçüncü bölümde Rusya-Gürcistan savaşına karşı Fransa'nın önderliğinde AB içinde atılan adımlar incelenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Rusya-Ukrayna Savaşı'na karşı Almanya önderliğinde AB'nin tutumu değerlendirilmiştir. Çalışmada AB'nin kendi özgün niteliği içinde bir uluslararası örgüt olarak uluslararası politikanın önemli bir aktörü olduğu, fakat küresel bir aktör olarak değerlendirilemeyeceği kanısına varılmıştır. Küresel çapta etkili bir aktör olmak için AB, liderlik konusu başta olmak üzere AB'nin içinde yaşadığı diğer önemli sorunları da aşmalıdır.

2. AB'NİN KÜRESEL AKTÖRLÜĞÜ

Uluslararası İlişkiler disiplinde aktörlük oldukça tartışılan konulardan biridir. Aktörlük ve aktör olma konusu çok geniş bir kapsama sahiptir. Bu iki konuda akademisyenlerin ve araştırmacıların çeşitli düşünceleri ve açıklamaları mevcuttur. Bundan dolayı da bu kavramlar için ortak bir tanım bulmak zor hale gelmiştir. Çalışmada geçen aktör(lük) kavramı AB'nin aktörlüğünü ifade etmektedir. AB'nin aktörlüğünü sistemli bir şekilde ilk olarak Gunnar Sjöstedt 1977 yılında yapmıştır. Jupille ve Caporaso AB'nin aktörlüğü için; tanıma (dışarıdakilerin AB yeterliliğini kabul etmesi), otorite (yasal yeterlilik), uyum (üniter bir şekilde hareket etme derecesi) ve özerklik (diğerlerinden farklılık ve bağımsızlık) kriterlerinin olması gerektiğini dile getirmişlerdir (Niemann & Bretherton, 2013; Ginsberg, 1999). Bretherton ve Vogler (2013) ise, AB aktörlüğünü; varlık (mevcudiyet), fırsat ve yetenek olmak üzere üç temel özelliğe bağlamaktadırlar. Varlık bir aktörün sadece varoluşu sayesinde kendi dışında olan sınırları etkilemesini ifade eder ve bu durum başkalarının algılarını, beklentilerini ve davranışlarını şekillendirme anlamına gelmektedir. Fırsat, eylemi mümkün kılan veya kısıtlayan dış düşünce ve olay bağlamını ifade eder. Yetenek ise AB'nin dış eyleminin (veya eylemsizliğinin) iç bağlamını ifade etmektedir.

AB'nin yapısını açıklamak için normatif güç, sivil güç ve yapısal güç gibi konseptler ortaya çıkmıştır. Bu konseptlere göre AB yeterli derecede aktördür (Niemann & Bretherton, 2013). Ancak bazı akademisyenler bu düşüncelere karşı çıkmıştır. Bull (1982), uluslararası politika da Avrupa'nın etkili bir aktör olmadığını ve olacak gibi de durmadığını ifade etmiştir. Howorth'a (2010) göre de AB geleneksel anlamda hiçbir şekilde dünya gücü olarak düşünülemez. AB siyasi ve anayasal anlamda birliğe sahip değil ve ayrıca küresel anlamda dengeleri bozacak askeri anlamda projeleri geliştiremiyor. Hyde-Price'de (2004) ise, AB kendi çevresinde hızlıca sorunları çözmek, küresel güvenliğe ve barışa katkı sağlamayı istiyorsa yani etkili ve güvenilir uluslararası aktör olmak istiyorsa askeri kabiliyetini geliştirmeli ve gerekirse de bu güçle siyasi iradesine destek vermelidir ifadesini kullanmıştır.

Askeri güç tek başına uluslararası politikada aktör olmak için yeterli değildir. Ancak Avrupalı müttefikler savunma alanında kendi kendilerine yeterli olmaya ihtiyaçları vardır (Bull, 1982). Smith'a (2000) göre, AB savunma boyutunun arkasında temel olarak üç neden yatmaktadır: I) Dış politika, güvenlik ve savunma alanlarında Avrupa entegrasyonu fiilen devlet benzeri özelliklerdir. II) AB askeri unsurlara başvuramazsa ODGP (Ortak Dış ve Güvenlik Politikası) etkili olamaz. Bu düşünce üye ülkeler, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu arasında paylaşılmaktadır. III) Askeri güç özellikle medeni olmayan bir dünyada etkili ve kullanışlıdır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan büyük zarar gören Avrupa ülkeleri kendi aralarında savaşın imkân dahilinde olmaması fikrini benimsemişlerdir. Almanya ve Fransa arasında yaşanan düşmanlığın sona ermesi de bu barış sürecinin en temel önemlerinden birisidir. Almanya'nın tekrardan silahlanması konusu Avrupa içinde oldukça tartışılmıştır. Bu yüzden Avrupalı ülkeler 1950'lerden itibaren savunma ve güvenlik alanlarında birçok atılım gerçekleştirmiştir. 1948 yılında savunma konularını da içeren Brüksel Anlaşması ile Batı Avrupa Birliği kurulmuştur. Daha sonra Pleven Planı ile Avrupa savunma ordusu oluşturulmaya çalışılmış ancak fikri ortaya atan Fransa Parlamentosu plana onay vermediği için plan 1954 yılında başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Cebeci, 2018). 1990'lara kadar geçen süreçte Avrupa ülkeleri arasında savunma konusu tartışılmıştır. 1992 yılında Maastricht Anlaşması ile kurulan yeni AB'nin kazanımlarından biri de 'savunma boyutuna' sahip olmaktı (Maastricht Anlaşması, Beşinci Başlık). Amsterdam Anlaşması ile nasıl ve hangi ilkeler çerçevesinde ortak dış ve güvenlik politikasının kullanılması gerektiği belirtilmiştir (Office for Official Publications of the European Communities, 1992, 1997). 2003 yılında yazılan Avrupa Güvenlik Stratejisi'nde AB'nin savunma

alanında güvenlik kaygıları yazılmıştır. Birliğe tüzel kişilik kazandıran Lizbon Anlaşması'nda AB savunması ve güvenliği alanında detaylar daha da açıklanmıştır. Daha sonraki süreçte de önemli adımlar atılmıştır. Ancak tam anlamıyla bağımsız bir yapı ortaya çıkmamıştır.

3. AB'NİN RUSYA-GÜRCİSTAN SAVAŞINA YAKLAŞIMI: FRANSA LİDERLİĞİ

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra iki kutuplu dünya düzeni de geçerliliğini kaybetmiştir. Soğuk Savaş sonrasında da dünya politikasında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Komünizmin çöküşü sonrasında ABD ve müttefikleri Rusya'nın liberal düzeni kabul edeceğini ve böylece NATO ve AB genişlemelerine ses çıkartmayacağını düşüncesini taşımışlardır (Sarotte, 2009). Ancak Başkan Putin ile beraber Rusya gözle görülür derecede toparlanmıştır. Ekonomik ve askeri alanda güçlenen Rusya uluslararası alanda özellikle de Bağımsız Devletler Topluluğu içinde eski konumuna ve prestijine kavuşma arzusu içerisine girmiştir (Wieclawski, 2001). Putin'in ikinci döneminde Rusya'da söylem genellikle Batı karşıtlığı özellikle de ABD karşıtlığı üzerinde olmuştur (Pallin & Westerlund, 2009).

Gürcistan devleti de bağımsızlığını Sovyetler Birliği'nden sonra kazanmıştır. Gül Devrimi neticesinde Saakaşvili'nin Gürcistan başkanı olması devrim niteliğini taşımaktadır (Fawn & Nalbandov, 2012). Gürcistan Gül Devrimi ile beraber milliyetçi politikalara odaklanmış ve yönünü Rusya'dan ziyade Batı'ya çevirmiştir. Bu durumda ülkenin başındaki başkanın etkisi oldukça fazla olmuştur. Ancak Gürcistan, Rusya için çok önemli bir devlet olduğu için ve de Rusya kendini bölgenin bir nevi büyüğü olarak gördüğü için bu durumdan pek hoşnut olamamıştır.

1990 yılından itibaren Gürcistan çeşitli nedenlerden dolayı Güney Osetya ve Abhazya arasında sorunlar yaşamıştır. Oğurlu (2010), Gürcistan'ın 1920'lerden itibaren bu bölgelerle sorun yaşadığını dile getirmiştir. 1980'lerin sonunda ayrı bölgeler olarak olan Güney Osetya ve Abhazya'nın en büyük destekçisi Rusya olmuştur (Gerrits & Bader, 2016). 2008 yılında yaşanan savaştaki en önemli nedenlerinden biri bu bölgelerde yaşanan gelişmeler olmuştur. Gürcistan'ın Batı ile ilişkileri 2003 yılından beri daha çok gelişmiştir. 2008 yılında NATO Bükreş Zirvesi'nde Gürcistan'ın NATO'ya üye olabileceğı dile getirilmiş ancak Gürcistan'a yönelik üyelik eylem planı sağlanmamıştır (Delcour, 2018). Bu olaydan sonra Rusya-Gürcistan Çatışması, Gürcü güçlerinin Saakaşvili'nin sözleriyle 'anayasal düzeni sağlamak için' Güney Osetya'ya girmesinden sonra 7 Ağustos 2008 tarihinde başlamış ve Rusya, çok sayıda askerle bir saldırı başlatarak derhal ve etkili bir şekilde karşılık vermiştir (Bardakçı, 2010). Diğer bir ifadeyle, bağımsızlık isteğinde bulunan Güney Osetya ve Abhazya bölgelerini Gürcistan Başkanı kabul etmemiş ve bu bölgeleri tekrardan kendi içlerine almak için uğraşmış (Yapıcı, 2008), buna karşılıkta Rusya hemen harekete geçmiştir. Rusya'nın askeri operasyonun arkasında iki önemli neden yatmaktadır. Bunlardan ilki Güney Osetya ve Abhazya topraklarında kontrolü sağlamak ve bunun yanında hava ve deniz üstünlüğünü sağlamaktadır. İkinci neden ise Gürcistan ve yabancı asker takviyelerini önlemektir (Pallin & Westerlund, 2009). Birçok araştırmacıya göre Rusya'nın Gürcistan'a müdahale etmesinin amaçlarından biri Sovyet sonrası coğrafyada etkisini göstermektir (Wieclawski, 2011).

Savaşın birçok nedeni mevcuttur ve savaşın sorumluları hem Gürcistan hem de Rusya'dır. Gürcistan için savaşın anlamı ulus-devletin inşasıdır, Rusya için ise savaş imparatorluğun restorasyonu anlamına gelmektedir (Toal, 2012). Güney Osetya için savaşın arka planında Gürcülerin onları yok etme çabası yatmaktadır. Rusya kendi vatandaşları ve diğer vatandaşlar için uluslararası normların kapsamından ve uluslararası hukukun okumasının sonucu savaşa dahil olmak zorunda kaldığını söylemiştir. Saakaşvili ise yerel çatışmalar ulusal tehdit halini almış ve bu yüzden de Gürcistan müdahale etmek zorunda kaldı ifadesini kullanmıştır (Fawn & Nalbandov, 2008).

Gürcistan AB için stratejik olarak oldukça önemli bir devlettir. Hazar Denizi kaynaklı enerji için geçiş yolu konumuna sahiptir (Bardakçı, 2010). Bu yüzden de Güney Osetya ve Abhazya'daki bölgesel sorunların çözümü hem bölge için hem de AB ve Rusya arasındaki ilişkilerin zarar görmemesi için önem arz etmektedir (Sinkkonen, 2011). ABD ve AB'nin Abhazya'ya yönelik politikası, tam olarak gelişmemiş olsa da Gürcistan'ın toprak bütünlüğüne yönelik bir taahhüdü de içermektedir ve bu ilke Gürcistan'ı destekleme, Gürcistan'a saygı duyma ve hatta Gürcistan'ı koruma olarak tanımlanmaktadır (Cooley & Mitchell, 2010).

Almanya, Fransa ve İtalya'nın Rusya ile önemli derecede enerji konusunda güçlü ikili bağları vardır fakat İspanya bu ülkelere kıyasla daha az ilişki içerisindedir (Parmentier, 2009). Polonya ve Litvanya gibi ülkeler ise Rusya'yı tehdit olarak algılamaktadır (Delcour & Wolczuk, 2015). Larsen (2012), Batılı, Avrupalı ülkeler arasındaki bu durumu geleneksel şahinler, ateşli şahinler ve güvercinler olarak gruplandırmaktadır. "Geleneksel" şahinler arasında, her şeyden önce, Rusya'nın 'orantısız tepkisini' kınayan ABD ve İngiltere yer alırken, ateşli şahinler arasında ise Sovyet Birliği'nin eski ülkeleri (Polonya, Estonya, Letonya, Litvanya ve kısmen Ukrayna) yer almakta ve bu ülkeler Rusya'ya karşı olmakla beraber AB'nin Rusya'ya karşı olan yumuşak tutumunu eleştirmektedirler. Buna karşılık güvercinler ise Rusya'yı Avrupa değerlerine sosyalleştirerek kendilerine bağlama stratejisi aramışlardır.

Çeşitli nedenlerden dolayı ABD yaşanan krizde önderlik edememiştir. ABD özellikle Gürcistan tarafını desteklediği için savaş sırasında diplomatik ilişkilerde arabulucu rolünü üstlenememiştir. Ayrıca Kosova örneğinde görüldüğü gibi, ABD başkanlık seçimleri ve ABD ile Rusya arasında giderek artan bir 'kızgınlık diyalektiği' ABD önderliğinde yapıcı bir diyalogun zor olacağını göstermektedir. ABD'nin liderlik boşluğu AB'ye kalmış ve Fransa liderliğinde AB sorunu çözmek için çaba göstermiştir. Fransa'nın AB Konseyindeki dönem başkanlığı liderlik rolü konusunda etkili olmuştur (Parmentier, 2009). AB'nin arabulucu rolünü üstlenmesinin de temel olarak üç önemli neden vardır. Birincisi, AB'nin doğu genişlemesi sonucunda Doğu Avrupa'daki sorunların ve çatışmaların AB sınırlarına kadar gelmesidir. İkincisi, Tiflis ve Moskova arasında artan gerilim sonrası AB'yi taraflar arasında barışı sağlamak için daha fazlasını yapma ihtiyacını doğurmuştur. Son olarak ise Rusya'nın, 'egemen demokrasi' bayrağı altında yürütülen, ülke içinde liberal olmayan politikalara yönelmesi ve Doğu ve Güneydoğu Avrupa'da özel çıkarlar alanında yeniden canlanan ısrarı olmuştur (Merlingen & Ostrauskaite, 2009). Bunlara ek olarak, AB'nin Abhazya'ya daha yakın olması da arabulucu rolünü üstlenmesinde ayrı bir nedeni teşkil etmektedir (Cooley & Mitchell, 2010).

Fransa Başkanı Nicolas Sarkozy bizzat arabuluculuk sürecine katılmış ve düşmanlıklara hızlı bir şekilde son vermek ve gelecekteki barış görüşmeleri için sürdürülebilir bir temel olabilecek bir ateşkes anlaşması sağlamak için Moskova ve Tiflis'e gitmiştir (Freire & Simao, 2013). Larsen'e (2012) göre, Fransa'nın savaşa karşı tutumu AB üye devletlerinin şahinler ve güvercinler kanatları arasında orta yolu olmuştur. 12 Ağustos 2008 tarihli Sarkozy-Medvedev yerleşim planı, Güney Osetya ve Abhazya konusunda uluslararası görüşmeler yapılması çağrısında bulunmuş ve bu anlaşma ile AB, ilk kez Tiflis, Moskova, Tşhinvali ve Sohum arasında resmi arabulucu olarak hareket etmeye başlamıştır (Cenevre Konuşmaları) (Merlingen & Ostrauskaite, 2009). Fransa Başkanı Sarkozy öncülüğünde 12 Ağustos'ta 4 maddelik plan başlamış ve bu plan sahadaki askeri üstünlüğü sayesinde Rus tarafı için daha uygun bir şekilde yeniden müzakere edilmiştir. Daha sonra altı maddelik bir barış planı üzerinde bir anlaşma ile sonuçlanmıştır. Bu maddeler şunlardır: güç kullanmaktan kaçınılması; düşmanlığın kesin olarak durdurulması, insani yardım için ücretsiz erişimin sağlanması; Gürcü askeri güçleri olağan konuşlanma yerlerine çekilmesi; Rus askeri kuvvetlerinin önceki saflara çekilmesi; son olarak, Abhazya ve Güney Osetya'da güvenlik ve istikrar modaliteleri üzerine uluslararası tartışmaların açılmasıdır (Parmentier, 2009). Altı maddelik anlaşmada Güney Osetya ve Abhazya'da yer alan Rus barışı koruma güçlerinin yerini uluslararası mekanizmaların alması gerektiği belirtilmiştir (Sinkkonen, 2011). Ateşkesi desteklemek için AB ayrıca sahada bulunacaktır (Huff, 2011). Altı maddelik anlaşmanın imzalanmasından bir ay sonra Avrupa Konseyi, Güney Kafkasya için halihazırda mevcut olan AB Özel Temsilcisi (Şubat 2011'de sona eren bir görev) ve Komisyon delegasyonuna ek olarak, AB'nin kriz için bir özel temsilci ataması ve Gürcistan'da bir izleme misyonu oluşturması gerektiğine karar vermiştir (Sinkkonen, 2011).

AB Abhazya ve Güney Osetya'da az sayıda insani ve acil yardım projesini finanse etmiş ve bunun dışında AGİT ve BM ile birlikte Güney Kafkasya'da Güvenlik ve İstikrar Konulu Cenevre Tartışmasının esas olarak 2008 ihtilafından kaynaklanan insani ve güvenlik konularını ele alan itici güçlerinden biri olmuştur (Gerrits & Bader, 2016). Barış inşası, Gürcistan'daki AB faaliyetlerinin temel unsuru olmuştur. Bununla birlikte, AB barışı koruma, çatışma yönetimi ve çatışma çözümü başlıklarına giren eylemleri de gerçekleştirmiştir (Merlingen & Ostrauskaite, 2009). AB'nin süreçteki rolü önemli olmuş ancak operasyonel seviyeye yönelik yetersiz siyasi destek ve ayrılma meyilli bölgelere erişim sağlanamamasından dolayı AB gelecekteki rolünü tekrardan düşündürmeye mecbur

kalmıştır (Sinkkonen, 2011). AB, 'muhaleteti ortadan kaldıracabilecek karar alma prosedürlerinin eksikliği nedeniyle' beklenen dış ve güvenlik politikalarını yerine getirememiştir (Merlingen & Ostrauskaite, 2009).

Savaş sonrasında Rusya'ya ek olarak Nauru, Nikaragua, Tuvalu, Vanuatu ve Venezuela devletleri bu bölgelerin bağımsızlığı tanımıştır (Gerrits & Bader, 2016). Rusya'nın bu bölgeleri tanınması demek Rusya ve Gürcistan arasındaki ilişkilerin eskiye dönmemesi olarak algılanmıştır (Delcour & Wolczuk, 2015). Yaşanan savaştan sonra da Gürcistan Başkanı Saakaşvili jeo-kültürel olarak Rus karşıtlığı üzerinde durmuş ve kendilerini Avrupalı olarak düşündüklerini ve böylece Avrupa ve NATO'ya ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir (Fawn & Nalbandov, 2008).

Gürcistan'da yaşanan savaş bir yönden de Batı'nın Rusya üzerinde kısıtlayıcı diplomatik etkisini göstermiş diğer yandan da Batı'nın yaşadığı zorlukları göstermiştir (Wieclawski, 2011). AB savaşta Rusya'yı cezalandırmak yerine Gürcistan'ı destekleme pozisyonunu almış ve ülkenin toprak bütünlüğünü savunmuştur (Oğurlu, 2010). AB, Rusya ve Gürcistan arasındaki savaşta arabulucu rolünü üstlenerek altı maddelik anlaşmaya ön ayak olmuş, kriz için bölgeye özel temsilci atamış ve ayrıca anlaşmanın uygulanmasının takibi sağlamak ve güvenlik durumunu izlemek için de AB İzleme Misyonu kurmuştur (Dobrescu & Schumacher, 2020). AB'nin 1990'lardan beri Gürcistan'da barış inşası, çatışma yönetimi ve çatışma çözümüne katılımı barış gücü olarak hareket etme kapasitesinin sınırlarını göstermektedir (Merlingen & Ostrauskaite, 2009).

AB yakın coğrafyasında yaşanan savaşın önleyememesinin yanında savaş sırasında ve sonrasında da istediği sonuçları elde edememiştir. Bardakçı'ya (2010) göre, AB'nin bu savaşta Rusya'ya karşı daha aktif bir aktör alamamasının sebepleri AB dış ve güvenlik politikaları genellikle üye devletlerin etkisi altında şekillenmesi, AB'nin kurumsal yapı sorunları ve AB'nin bölgede güven sahibi olmamasıdır. Bu durum küresel aktör olarak AB'nin hala yeterli derecede kabiliyete sahip olmadığını göstermektedir. Yoksa yeterince etkili küresel aktör olan AB'ye karşı; Rusya, Gürcistan'da yaptığı gibi herhangi bir ülkeye istediği gibi müdahale edemez, etse bile AB'nin varlığından dolayı çeşitli adımlarda sınırlı hareket etmiş olurdu. AB, ABD veya diğer dış güçler Abhazya ve Güney Osetya'daki statükoyu değiştirmekle ilgileniyorlarsa, bölgedeki uluslararası siyasi dinamiği değiştirmeleri gerekecektir (Gerrits & Bader, 2016)

4. AB'İN RUSYA-UKRAYNA SAVAŞINA YAKLAŞIMI: ALMANYA LİDERLİĞİ

Rusya için Ukrayna tarihsel, jeopolitik ve ekonomik olarak önemli bir ülkedir (Baharçipek & Ağır, 2015: 30). Ukrayna devleti de bağımsızlığını kazanıp biraz toparlandıktan sonra yönünü Batı'ya daha özeldir söylemek gerekirse AB'ye çevirmiştir. 2008 Nisan'ında gerçekleşen NATO Bükreş Zirvesi'nde Gürcistan'a ek olarak Ukrayna'nın da NATO üyesi olacağı belirtilmiştir (Karabulut & Oğuz, 2018). AB ile ilişkiler Ortaklık Anlaşmasını imzalayacak kadar gelişmiştir. Ancak Ukrayna'nın yaşadığı kötü şartlar yüzünden Yanukoviç yönetimindeki Ukrayna Rusya'dan ekonomik yardım talep etmiştir. Buna karşılık Rusya Ukrayna'yı bir nevi Avrasya Ekonomik topluluğuna katılması için zorlamıştır (Freedman, 2014). Rusya, Ukrayna'ya ortak Sovyet ve Sovyet öncesi geçmişinin, ortak kültürünün ve dilinin yüceltilmesine dayanan bir ideoloji sunmakta iken, AB Ukrayna'ya insan haklarına ve özgürlüklere dayanan kendi post-modern Avrupa anlayışını sunmaktadır (Samokhvalov, 2015). Ortaklık Anlaşmasını imzalamayı erteleyen Yanukoviç yönetimine karşı bir sürü insan Maidan alanına gelmiş ve yönetimi protesto etmiştir. 22 Kasım 2013'te gelişen Ukrayna krizi böylece başlamıştır. Trenin'e (2014) göre, krizin kökeni Gürcistan ve Ukrayna için NATO üyelik perspektifi kapatan 2008'de Rusya-Gürcistan arasında yaşanan savaşa ve aynı yılda yaşanan küresel ekonomik krize dayanmaktadır. Mearshimer (2014) da Ukrayna krizinin çoğu sorumluluğunun ABD ve Avrupalı müttefiklerin paylaşması gerektiğini ifade etmiştir. Krize neden olan üç sebebi NATO, AB ve demokrasi gelişimine bağlamıştır.

Polonya, Fransa ve Almanya'nın dışişleri bakanları Yanukoviç ile protestocular arasında bir anlaşmaya aracılık etmeye çalışmak için Şubat 2014'te Kiev'e gitmişlerdir (Marples, 2016). 21 Şubat tarihinde hükümet ve muhaletet ortak bir anlaşma üzerinde durmuş ve Yanukoviç'in yeni seçimlere kadar iş başında kalacağı konusunda anlaşmışlardır (Mearshimer, 2014). Ancak geniş çaplı gösterilerden sonra Ukrayna Başkanı Yanukoviç Kiyev'den ayrılmış ve Karkiv'e kaçmıştır (Maiorova, 2017: 31). Daha sonra Parlamento onu görevinden almış yerine Olexander Turchynov'u geçici başkan

olarak belirlemiştir (Ramicone vd., 2014). Rusya bu durumu kabul etmemiş ve Ukrayna’da seçimle başa gelen meşru liderin Yanukoviç olduğunu bundan dolayı da Ukrayna Parlamentosu’nun böyle bir yetkiye sahip olmadığını belirtmiştir (Marples, 2016).

Daha sonra gelişen kısa süreçte Rusya Kırım’ı 27 Şubat’ta ilhak etmiştir. Rusya bu ilhakı yaparken etnik Rusları koruduğunu ve bölgenin kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olduğunu iddia etmiştir (Burke-White, 2014). 16 Mart tarihinde Kırım’da gerçekleşen referandumda oyların büyük çoğunluğuyla Kırım’ın Rusya’ya bağlanma isteği olduğu belirtilmiştir. Düşük katılım ve Rusya’nın etkisi olduğundan dolayı bu referandum uluslararası tanınırlık kazanmamıştır (Ramicone vd., 2014). Rusya Parlamentosu Kırım’ın ilhakını 21 Mart tarihinde tanımıştır (McDougal, 2015). Krizin son aşamasında ise Donetsk ve Luhansks bölgelerinde bağımsızlık hareketleri ortaya çıkmıştır. Askerler, Donetsk ve Luhansk’taki yönetim kontrolünü iki defa ele geçirmiş ve yapılan referandumlardan sonra bu bölgelerde bağımsızlıklarını ilan etmiştir.

Soğuk Savaş’ın sona ermesinden bu yana Rusya’nın Kırım’ı ilhakı ve Ukrayna’yı daha da zayıf hale getirme eylemleri Rusya’nın komşuları ve daha geniş Avrupa güvenlik düzeni için potansiyel olarak bir zorluk teşkil etmektedir (Allison, 2014). Ukrayna NATO üyesi olmamasına ve dolayısıyla Madde V güvenlik garantilerine gerek duymamasına rağmen Kiev ile ilgili olarak, ABD ve onun NATO müttefikleri, Ukrayna’nın uluslararası kabul görmüş sınırları içindeki egemenliğine ve toprak bütünlüğüne tam desteklerini ileri sürmüşlerdir (Gardner, 2016). Yukarıda ifade edildiği gibi Almanya ve Fransa gibi ülkeler Rusya ile ikili ilişkilerin gelişiminden yana olmuştur. Merkel açık ve tutarlı bir şekilde Almanya ve Avrupa’nın Rusya ile ortaklığının liberal demokratik değerleri sürdürme taahhüdü üzerine inşa edilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır (Yoder, 2015). Buna karşın üç Baltık devletine ek olarak Polonya, Bulgaristan ve Romanya, Rusya’nın eylemlerini büyük bir endişeyle yorumlamışlardır (Gardner, 2016). Rusya’nın yakın komşuları ve Varşova Paktı’nın eski üyeleri (Polonya & Baltık Devletleri gibi) Ukrayna krizini öncelikle güvenlik açısından tanımlamışlardır (Sjursen & Rosen, 2017).

Ekonomik açıdan güçlü ve siyasi açıdan istikrarlı olan Almanya, Avrupa’nın temel gücü olarak ortaya çıkmıştır (Allers, 2016). Almanya’nın öncülüğünde AB, Ukrayna ve Rusya arasındaki sorunu çözmek için liderlik etmiştir. Almanya aynı zamanda yaşanan Avro ve Mülteci Krizinde de AB içinde yönlendirici güç olmuştur. Unutulmamalıdır ki Almanya kendi geçmişinin kötü izlerinden dolayı ‘askeri kısıtlama kültürüne’ ya da başka bir deyişle ‘bir daha asla savaşmama’ anlayışına sahiptir (Fix & Keil, 2017). Almanya’nın Rusya ile uzun süredir devam eden diplomatik ilişkileri, ülkenin müzakerelerde öncü bir rol oynamasına izin vermiştir (Siddi, 2016). Almanya’nın lider konumunda olmasının diğer sebepleri Speck’e (2015) göre, şunlardır: 1990’da ülkenin yeniden birleşmesinden bu yana Alman gücünün artması, Almanya’nın doğusuna olan tüm jeopolitik düzen tehlikede olduğu için krizin Almanya için hayati önem taşıması ve son olarak ise liderliği alacak başka kimsenin olmamasıdır. Çünkü Paris, son yıllarda zayıflamış, Londra AB’den giderek daha fazla kopmuş, Washington, Avrupa meselelerinden geri adım atmış ve Brüksel, AB’yi dış politikada yönetme yeteneğinden yoksundur. Polonya ve Baltık taleplerine karşı Almanya, NATO-Rusya Kurucu Senedi’nin geçerliliğinde ısrar etmiş ve daimî birliklerin konuşlandırılmasına karşı çıkmıştır (Fix, 2018).

Alman-Rus ilişkileri, bölgenin istikrar ve refahında çok önemli bir unsurdur (Yoder, 2015). Almanya önderliğinde AB Rusya’nın tepkilerine karşı olarak AB-Rusya Zirvesi’nin iptal edilmesi ve Haziran 2014’te Rusya’da G8 zirvesi yerine Brüksel’de G7 toplantısı yapılması dahil kısıtlayıcı yaptırımlar uygulamıştır (Cross & Karolewski, 2017). Alman elitleri her zaman, Avrupa’da barış ve istikrarın Rusya’ya karşı değil, ancak Rusya ile sağlanabileceğine inanmışlardır (Meister, 2014). Rusya’ya yönelik AB yaptırımları, enerji veya teknoloji transferi gibi önemli ticaret alanlarını etkilememiş ve Putin çevresindeki kilit kişileri hedef almamıştır. Yaptırımlar büyük ölçüde Almanya’nın Ukrayna krizi sırasındaki isteksiz liderliğini yansıtmıştır (Nitoiu, 2016). AB Rusya’ya karşı yaptırımlar uygulasa da istenilen seviyede başarı sağlayamamıştır.

Yaptırımlarda kendi politikasını AB içinde şekillendiren Almanya, diplomatik müzakerelerde de öncü rol oynamıştır. 5 Eylül 2014 tarihinde Minsk’te ateşkes anlaşmasına karar verilmiş ve ateşkes anlaşmasını Rusya, Ukrayna ve Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT) temsilcileri ile

Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetleri liderleri tarafından imzalanmıştır (Freedman, 2014). Minsk I Anlaşması'nın başarısız olmasından dolayı Şubat 2015 tarihinde Minsk II Anlaşması Almanya'nın önderliğinde hazırlanmıştır. Bu yeni planda ateşkes ve ağır silahların geri çekilmesi, Doğu Ukrayna'daki ihtilafli bölgeler için sınırların kabul edilmesi ve mahkumların değişimi için hükümler önerilmiştir (Howorth, 2017). Kısaca, Almanya Şansölyesi Merkel öncülüğünde AB krizde temel rolü üstlemiştir. Almanya, Weimar üçlüsünü (Almanya, Fransa ve Polonya), Normandy Grubunu (Rusya, Ukrayna, Almanya ve Fransa) yönetmiş ve ayrıca 2015 Şubat ayında Minsk II anlaşmasına yol açan hazırlıkları da yapmıştır (Büyükbay, 2017).

Son on yılda AB, Rusya'daki önemli değişikliklere tepki olarak politikalarını yeniden değerlendirme konusunda yavaş davranmıştır (Sauer, 2017). Sonuç olarak, AB ve ABD, Rusya'nın komşu ülkelerin Batı yanlısı yönelimini önleme konusundaki kararlılığını kavrayamamış ve aynı zamanda bu ülkelerin demokrasisini ve egemenliğini desteklemek için yeterli karşı önlemlerle derhal yanıt verememiştir (Delcour & Wolczuk, 2015). Rusya-Ukrayna krizine karşı AB içinde lider boşluğundan dolayı Almanya krizde önemli rol oynamıştır. Bu savaşta Rusya'ya karşı çeşitli yaptırımlar uygulansa da istenilen caydırıcılık sağlanamamış ve Rusya bölgede istediği politikaları yine yerine getirmiştir. Bu savaşın sonucunda da AB istediklerini tam anlamıyla başaramamış ve bu durumda AB'nin yeteri kadar etkili bir aktör olmadığını göstermiştir.

5. SONUÇ

AB günümüzde de oldukça yüksek bir cazibeye sahiptir. Farklı devletler AB'nin bir üyesi olabilmek için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. AB bu cazibesinin yanında uluslararası alanda daha etkili bir aktör olmak için çabalar sarf etmesine rağmen istenilen başarıyı tam anlamıyla hala elde edememiştir. 27 üyeden oluşan AB'nin kurumsal yapısının karmaşıklığı, Brüksel'in uluslararası krizleri yönetememesi ve AB üye ülkelerinin ulusal çıkarlarını AB politikalarında öncelik haline getirmesi daha etkili AB aktörlüğünün önünde engeller oluşturmaktadır. Bu nedenlerden dolayı da AB uluslararası krizleri yönetmede istenilen başarıyı elde edememiştir.

AB'nin en önemli komşularından biri Rusya'dır. BM Güvenlik Konseyi daimî üyesi olan Rusya, kendini dünyanın en büyük devletlerinden biri ve Avrasya'nın en büyük gücü olarak görmektedir (Steinkohl, 2010: 13). Rusya genel olarak çıkar odaklı politikaya sahiptir ve egemenlik, eşitlik, karşılıklı saygı ve faydalı iş birliği ilkelerine önem vermenin yanında, dünyayı da çok kutuplu olarak görmektedir. Ayrıca Rusya geleneksel olarak uluslararası ilişkilerde norm sağlamaktan ziyade kendi çıkarına odaklanmaktadır (Casier, 2013: 1377). Rusya Putin ile beraber eski gücüne kavuşma arzusu içerisindedir. AB Gürcistan ve Ukrayna'da demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi ilkelerin yayılması için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu iki devlette Rusya'dan ziyade politikalarını Batıya daha özeldir ise AB'ye yaklaştırmışlardır. Nispeten güçlenen Rusya, Gürcistan ve Ukrayna'nın ilişkilerini Batıyla daha özeldir AB ile geliştirmesini pek sindirememiştir. Bu yüzden Gürcistan ile 2008 yılında ve daha sonra Ukrayna ile de 2013 yılının sonlarında çeşitli çatışmalar yaşamıştır. Bu çatışmalar karşısında AB üye ülkelerinin tepkileri farklı olmuştur. Baltık ülkeleri ve Polonya, Rusya'yı güvenlik endişesi olarak gördükleri için AB'den sert tutum takınmasını istemiştir. İspanya gibi ülkeler çatışmalara kayıtsız kalma taraftarı olmuştur. Almanya ve Fransa gibi devletlerde Rusya'ya karşı diplomasi ile hareket edilmesi gerektiğini ve böylece sorunların üstesinden gelinebileceğini savunmuştur.

Rusya-Gürcistan çatışmasında Fransa liderlik rolünü üstlenirken, Rusya-Ukrayna çatışmasında Almanya aynı pozisyonu almıştır. Rusya-Gürcistan çatışmasında AB Rusya'ya karşı hiçbir yaptırım yapmamıştır. Daha sonra Rusya-Ukrayna çatışmasında çeşitli yaptırımlar uygulamasına rağmen de istenilen sonuçlar için yetersiz kalmıştır. AB, Gürcistan ve Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü korumayı ve Rusya'nın bu ülkelere karşı hasımca tavırlarını yansıtmamasını istemiştir. Ancak AB istediği sonuçları tam anlamıyla elde edememiştir. AB diplomatik ilişkilerde arabulucu rolünü üstlenerek ateşkes anlaşmalarına ön ayak olmuştur. Gerçek anlamıyla daha etkili bir aktör olabilecek AB şüphesiz yakın bölgesinde oluşan krizlerde ve diğer uluslararası krizlerde daha emin adımlar atabilecek ve sonuçları istediği gibi şekillendirme de daha da kabiliyetli olabilecektir. Ancak bu iki örnekten anlaşılacağı üzere AB'nin tam anlamıyla daha etkili küresel aktör olabilmesi için hala atacağı adım sayısı çoktur.

Etik Beyan: Bu alışmada ‘‘Etik Kurul’’ izini alınmasını gerektiren bir yöntem kullanılmamıştır.

Ethics Statement: In this study, no method requiring the permission of the ‘‘Ethics Committee’’ was used.

KAYNAKÇA

- Allers, R. (2016). The framework nation: Can Germany lead on security?. *International Affairs*, 92(5), 1167-1187. <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12702>
- Allison, R. (2014). Russian ‘deniable’ intervention in Ukraine: How and why Russia broke the rules. *International Affairs*, 90(6), 1255-1297. <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12170>
- Baharıcek, A., & Ağır, O. (2015). Kırım’ın Rusya Federasyonu’na bağlanmasının Rusya’ya komşu ülkelere olası etkileri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 52, 29-47. <https://dergipark.org.tr/pub/abuhsbd/issue/32946/366096>
- Bardakçı, M. (2010). EU engagement in conflict resolution in Georgia: Towards a more proactive role. *Caucasian Review of International Affairs*, 4(3), 214. https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/cria/v4i3/f_0019774_16845.pdf
- Bretherton, C., & Vogler, J. (2013). A global actor past its peak?. *International Relations*, 27(3), 375-390. <https://doi.org/10.1177/0047117813497299>
- Bull, H. (1982). Civilian power Europe: A contradiction in terms. *J. Common Mkt. Stud.*, 21, 149. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.1982.tb00866.x>
- Burke-White, W. (2014). Crimea and the international legal order. *Survival*, 56(4), 65-80. <https://doi.org/10.1080/00396338.2014.941548>
- Bykbay, C. (2017). Almanya’nın AB ierisindeki liderlik rolü: Uluslararası krizler bağlamında dış politikada srekliplik ve değişim. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 19-38. <https://dergipark.org.tr/pub/esam/issue/27274/287134>
- Casier, T. (2013). The EU-Russia strategic partnership: Challenging the normative argument. *Europe-Asia Studies*, 65(7), 1377-1395. <https://www.jstor.org/stable/24534201>
- Cebeci, M. (2018). AB’nin güvenlik ve savunma politikalarında güncel tartışmalar. S. Baykal, S. A. Aıkeşme, B. Akçağ, & . Erhan (Der.) *Hukuki, siyasi ve iktisadi yönleriyle Avrupa bütünleşmesinde son gelişmeler ve Türkiye-AB ilişkileri*, (ss. 151-178). ATAUM 30. Yıl Armağanı. <http://ataum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/209/2018/12/Cebeci-30.-Yil-Armagani.pdf>
- Cooley, A., & Mitchell, L. A. (2010). Engagement without recognition: A new strategy toward Abkhazia and Eurasia’s unrecognized states. *The Washington Quarterly*, 33(4), 59-73. <https://doi.org/10.1080/0163660X.2010.516183>
- Cross, M., & Karolewski, I. P. (2017). What type of power has the EU exercised in the Ukraine-Russia crisis? A framework of analysis. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 55(1), 3-19. <https://doi.org/10.1111/jcms.12442>
- Delcour, L. (2018). You can lead a horse to water, but you can’t make it drink: The EU’s and Russia’s intersecting conditionalities and domestic responses in Georgia and Moldova. *European Politics and Society*, 19(4), 490-505. <https://doi.org/10.1080/23745118.2018.1441699>
- Delcour, L., & Wolczuk, K. (2015). Spoiler or facilitator of democratization? Russia’s role in Georgia and Ukraine. *Democratization*, 22(3), 459-478. <https://doi.org/10.1080/13510347.2014.996135>
- Dobrescu, M., & Schumacher, T. (2020). The politics of flexibility: Exploring the contested statehood-EU actorness nexus in Georgia. *Geopolitics*, 25(2), 407-427. <https://doi.org/10.1080/14650045.2018.1552944>
- European Commission. (2020). *Facts and figures about EU-Georgia relations*. <https://www.consilium.europa.eu/media/44400/685-annex-5-d-georgia-factsheet.pdf>

- Fawn, R., & Nalbandov, R. (2012). The difficulties of knowing the start of war in the information age: Russia, Georgia and the war over South Ossetia, August 2008. *European Security*, 21(1), 57-89. <https://doi.org/10.1080/09662839.2012.656601>
- Fix, L. (2018). The different 'shades' of German power: Germany and EU foreign policy during the Ukraine conflict. *German Politics*, 27(4), 498-515. <https://doi.org/10.1080/09644008.2018.1448789>
- Fix, L., & Keil, S. (2017). *Berlin's foreign policy dilemma: A paradigm shift in volatile times*. Brookings Institution. https://www.academia.edu/31566896/Berlin_s_foreign_policy_dilemma_A_paradigm_shift_in_volatile_times
- Freedman, L. (2014). Ukraine and the art of limited war. *Survival*, 56(6), 7-38. <https://doi.org/10.1080/00396338.2014.985432>
- Freire, M. R., & Simão, L. (2013). The EU's security actorness: The case of EUMM in Georgia. *European Security*, 22(4), 464-477. <https://doi.org/10.1080/09662839.2013.808191>
- Gardner, H. (2016). The Russian annexation of Crimea: Regional and global ramifications. *European Politics and Society*, 17(4), 490-505. <https://doi.org/10.1080/23745118.2016.1154190>
- Gerrits, A. W., & Bader, M. (2016). Russian patronage over Abkhazia and South Ossetia: Implications for conflict resolution. *East European Politics*, 32(3), 297-313. <https://doi.org/10.1080/21599165.2016.1166104>
- Ginsberg, R. H. (1999). Conceptualizing the European Union as an international actor: Narrowing the theoretical capability-expectations gap. *Journal of Common Market Studies*, 37(3), 429-454. <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00172>
- Hewitt, G. (2012). Some thoughts on Ronald Asmus' little war that shook the world: Georgia, Russia and the future of the West (Palgrave, 2010). *European Security*, 21(1), 128-137. <https://doi.org/10.1080/09662839.2012.656598>
- Hill, C. (1993). The capability-expectations gap, or conceptualizing Europe's international role. *J. Common Mkt. Stud.*, 31, 305. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.1993.tb00466.x>
- Howorth, J. (2010). The EU as a global actor: Grand strategy for a global grand bargain?. *Journal of Common Market Studies*, 48(3), 455-474. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2010.02060.x>
- Howorth, J. (2017). Stability on the borders: The Ukraine crisis and the EU's constrained policy towards the eastern neighbourhood. *Journal of Common Market Studies*, 55(1), 121-136. <https://doi.org/10.1111/jcms.12448>
- Huff, A. (2011). *The role of EU defence policy in the eastern neighbourhood* (P. 91). European Union Institute for Security Studies. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/op91-The_role_of_EU_defence_policy_in_the_Eastern_neighbourhood_0.pdf
- Hyde-Price, A. (2004). *The EU, power and coercion: From 'civilian' to 'civilising' power*. In CIDEL Workshop. <http://www.arena.uio.no/cidel/WorkshopOsloSecurity/Manners.pdf>
- Karabulut, B., & Oğuz, Ş. (2018). Proxy warfare in Ukraine. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 17(1), 75-100. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/477889>
- Larsen, H. B. L. (2012). The Russo-Georgian war and beyond: Towards a European great power concert. *European Security*, 21(1), 102-121. <https://doi.org/10.1080/09662839.2012.656595>
- Maiorova, A. (2017). *Donbas in flames. guide to the conflict zone*. Prometheus Security Environment Research Center. https://prometheus.ngo/wp-content/uploads/2017/04/Donbas_v_Ogni_ENG_web_1-4.pdf
- Marples, D. R. (2016). Russia's perceptions of Ukraine: Euromaidan and historical conflicts. *European Politics and Society*, 17(4), 424-437. <https://doi.org/10.1080/23745118.2016.1154129>

- Mcdougal, T. (2015). *A new imperialism: Evaluating Russia's acquisition of Crimea in the context of national and international law*. BYU Law Review. <https://digitalcommons.law.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3022&context=lawreview>
- Mearsheimer, J. J. (2014). Why the Ukraine crisis is the west's fault: The liberal delusions that provoked Putin. *Foreign Affairs*, 93(5), 77-89. <https://www.jstor.org/stable/24483306?seq=1>
- Meister, S. (2014). *Reframing Germany's Russia policy: An opportunity for the EU*. European Council on Foreign Relations (ECFR). https://ecfr.eu/archive/page/-/ECFR100_GERMANY_RUSSIA_BRIEF_AW.pdf
- Merlingen, M., & Ostrauskaitė, R. (2009). *EU peacebuilding in Georgia: Limits and achievements*. TMC Asser Institute. <https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/335882102.pdf>
- Niemann, A., & Bretherton, C. (2013). EU external policy at the crossroads: The challenge of actorness and effectiveness. *International Relations*, 27(3), 261-275. <https://doi.org/10.1177/0047117813497306>
- Nitoiu, C. (2016). Towards conflict or cooperation? The Ukraine crisis and EU-Russia relations. *Southeast European and Black Sea Studies*, 16(3), 375-390. <https://doi.org/10.1080/14683857.2016.1193305>
- Office for Official Publications of the European Communities. (1992). *Article J. 4, Treaty on European Union/Maastricht Treaty*. https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf
- Office for Official Publications of the European Communities. (1997). *Article J. 1, Treaty of Amsterdam*. <https://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>
- Oğurlu, E. (2010). Ağustos 2008 Rusya-Gürcistan savaşı çerçevesinde Avrupa Birliği'nin Güney Kafkasya politikası. *Avrasya Etüdüleri*, 38(2), 99-127. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/421948>
- Pallin, V. C., & Westerlund, F. (2009). Russia's war in Georgia: Lessons and consequences. *Small Wars & Insurgencies*, 20(2), 400-424. <https://doi.org/10.1080/09592310902975539>
- Parmentier, F. (2009). Normative power, EU preferences and Russia. Lessons from the Russian-Georgian War. *European Political Economy Review*, 9, 49-61. <https://core.ac.uk/download/pdf/6305274.pdf>
- Ramicone, A., Rocca, P., Gisser, S., Metzger, J., Goldstein, J., Chan, M., Urfirer, M., Moran, A., Ferry, J., & Smith, W. (2014). *The Ukrainian crisis: A disputed past and present*. Harvard Policy Brief. https://iop.harvard.edu/sites/default/files_new/research-policy-papers/NatsecUkraine2014.pdf
- Samokhvalov, V. (2015). Ukraine between Russia and the European Union: Triangle revisited. *Europe-Asia Studies*, 67(9), 1371-1393. <https://doi.org/10.1080/09668136.2015.1088513>
- Sarotte, M. E. (2009). *1989: The struggle to create post-cold war Europe*. Princeton University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt6wq16w>
- Sauer, T. (2017). The origins of the Ukraine crisis and the need for collective security between Russia and the West. *Global Policy*, 8(1), 82-91. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12374>
- Siddi, M. (2016). German foreign policy towards Russia in the aftermath of the Ukraine crisis: A new Ostpolitik?. *Europe-Asia Studies*, 68(4), 665-677. <https://doi.org/10.1080/09668136.2016.1173879>
- Sinkkonen, T. (2011). A security dilemma on the boundary line: An EU perspective to Georgian-Russian confrontation after the 2008 war. *Southeast European and Black Sea Studies*, 11(3), 265-278. <https://doi.org/10.1080/14683857.2011.589152>
- Sjursen, H., & Rosén, G. (2017). Arguing sanctions on the EU's response to the crisis in Ukraine. *Journal of Common Market Studies*, 55(1), 20-36. <https://doi.org/10.1111/jcms.12443>

- Smith, K. E. (2000). The end of civilian rower EU: A welcome demise or cause for concern?. *The International Spectator*, 35(2), 11-28. <https://doi.org/10.1080/03932720008458123>
- Speck, U. (2015). *German power and the Ukraine conflict*. Carnegie Europe. <https://www.gmfus.org/publications/wests-response-ukraine-conflict>
- Steinkohl, J. (2010). *Normative power rivalry? The European Union, Russia and the question of Kosovo*. College of Europe EU Diplomacy Paper 6.
- Toal, G. (2012). The guns of august 2008. Russia's war in Georgia. *Nationalities Papers*, 40(5), 826-828. <https://doi.org/10.1080/00905992.2012.708130>
- Trenin, D. (2014). *The Ukraine crisis and the resumption of great-power rivalry*. Carnegie Moscow Center. https://carnegieendowment.org/files/ukraine_great_power_rivalry2014.pdf
- Wieclawski, J. (2011). Challenges for the Russian foreign policy-the lesson of the Georgian conflict. *Asian Social Science*, 7(8), 12. <https://doi.org/10.5539/ass.v7n8p12>
- Yapıcı, U. (2008). Gürcistan savaşı: Öncesi ve sonrası. *SBF Dergisi*, 63(3), 185-190. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbf/issue/3079/44739>
- Yoder, J. A. (2015). From amity to enmity: German-Russian relations in the post-cold war period. *German Politics and Society*, 33(3), 49-69. <https://doi.org/10.3167/gps.2015.330303>